

Posudek diplomové práce Michaely Pražské *Promarněná šance? Svoboda a 90. léta v aktérské reflexi českých mužů*. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2023.

Michaela Pražská předkládá k obhajobě práci, v níž nahlíží devadesátá léta 20. století, jedno z nejdynamičtějších a nejzajímavějších období naší nedávné historie optikou několika pamětníků, tzv. „obyčejných“ mužů, kteří nebyli v centru dění, ale všechny události samozřejmě prožívali a dnes svými vzpomínkami a osobními reflexemi mohou napomoci k pochopení této historické éry. V dílčích částech diplomové práce se autorka soustředí na dva nejdůležitější transformační procesy, a to svobodu na straně jedné a změnu ekonomického mechanismu na straně druhé. Třetí část dává již podle názvu – promarněná šance – tušit, že zde autorka reflektuje i jakési retrospektivní hodnocení období devadesátých let.

Pokud jde o strukturu diplomové práce, respektive rozložení jednotlivých kapitol, měla bych několik dílčích výtek k formě, řazení kapitol, jejich rozsahu. Nepovažuji například za úplně šťastné zařadit u tématu „promarněných šancí“ hned dvě podkapitoly Sociologická data I. a II., zvláště s ohledem na jejich malý rozsah (neříkám tím, že data neměla být do textu zahrnuta, stále mluvím pouze o struktuře.). Obecně bych uvítala mnohem menší členitost textu, slučování krátkých podkapitol do rozsáhlejších logických celků, které by prospělo větší čtivosti.

Nyní několik komentářů k jednotlivým částem práce. Metodologie svědčí jak o poměrně rozsáhlé a dobře zvládnuté heuristice, tak o zvládnutí metody orální historie, kterou autorka zvolila jako klíčovou metodu pro zpracování tématu. Zvláště pak oceňuji, že autorka pracovala nejen s rozhovory, ale vydala se i cestou studia pramenů statistické povahy. Pokud jde o vzorek deseti narátorů, velmi mě potěšilo, že se nenaplnila má obava, kterou jsem měla před pročtením diplomové práce, tedy že bude diplomantka pracovat s několika porůznu „posháněnými“ rozhovory, takže závěry práce budou z hlediska rozšíření historického poznání spíše nepoužitelné. Opak je však pravdou. Autorka stanovila určitá kritéria výběru narátorů a zároveň navázala na předchozí studentský výzkum se všemi pozitivy i negativy takové volby, která v metodologii také reflektuje. Tito muži jsou spojeni příslušností k podobné věkové kohortě, podobným vzdělanostním zázemím, ale zároveň reprezentují několik regionů České republiky, abych jmenovala základní charakteristiky vzorku. Podíváme-li se na tabulku, kde je vzorek blíže popsán (s. 64), je zajímavé sledovat povolání narátorů „tehdy“ a „dnes“ – ve všech případech se jedná o profesní a kariérní vzestup. Touto optikou měly být interpretovány také

autorčiny badatelské závěry, text by byl ještě přesvědčivější a informačně bohatší. Zvláště pokud se zaměříme například na kapitolu „promarněných šancí“. Na rozdíl od některých jiných diplomových prací zde nechybí jednak zachycení analytických postupů a také teoretické ukotvení.

Dále již autorka sleduje předem definovaná témata, která nahlíží z nejrůznějších úhlů pohledu s využitím všech shromážděných pramenů. Bohužel dílčím reflektovaným tématům chybí patřičná hloubka, v některých případech i jasná „vyprávěcí“ linie. Dobře to demonstruje například kapitola o svobodě, kterou otevírá množství teoretických přístupů, aniž by bylo na první pohled zcela jasné, jak pro svůj výzkum svobodu definuje autorka. Také historický vhled do problematiky transformace je spíše povrchní, a propojení kvalitativních dat s kvantitativními statistikami nevytváří jeden ucelený obraz; zůstává nevyužita šance pro opravdu hluboké promýšlení důležitých témat a procesů spojených s obdobím polistopadové transformace. V rámci diskuse bych proto diplomantku chtěla poprosit o doplňující interpretaci jejího závěru ze s. 56, a to ve světle skutečnosti, že i mezi narátory jsou soukromí podnikatelé (a z dostupných informací odvozují, že úspěšní): „Transformace ekonomiky, která soukromému podnikání otevřela dveře je většinou narátorů vnímána spíše negativně, a to na škále od nezájmu, přes „mohlo se to udělat lépe“ až po názor, že šlo o rozkradení majetku v kupónové privatizaci.“

Celkově je však potřeba zdůraznit, že se jedná o práci velmi dobře zpracovanou, kterou rozhodně doporučuji k obhajobě. Vzhledem k dílčím nedostatkům popsáním výše navrhuji **hodnocení mezi stupněm 1 (výborně) a 2 (velmi dobře)**; výsledná známka by měla odrážet posudek vedoucí a výkon diplomantky při obhajobě.

Posudek vypracovala:

Lenka Krátká, 18. 1. 2023